

6.8.2025

VN/13128/2025

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt valtiovarainministeriöltä (VM) lausuntoa luonnoksesta, joka koskee kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) muuttamista. Esityksen mukaan aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää toimeentulotukea saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena.

Esityksen tavoitteena on keventää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä, purkaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman välisiä päällekkäisyyksiä, turvata hyvinvointialueiden henkilöstöresurssien riittävyyttä sekä parantaa julkisen talouden kestävyyttä. Tehtävämuutoksen perusteella hyvinvointialueiden rahoitusta alennettaisiin 1,6 miljoonaa euroa vuodesta 2026 alkaen.

Näkemykset kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista

VM pitää esitystä ja sen tavoitteita kannatettavina, mutta esittää joitakin huomioita säännösten muotoilujen ja viranomaisten harkintavallan osalta.

Esityksen mukaan lain 1 §:ää muutettaisiin siten, että lain tarkoituksena olisi jatkossa säätää *”toimenpiteistä, joilla parannetaan työttömyyden perusteella työttömyysetuutta tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla”*. VM esittää pohdittavaksi, vastaako esitetty muutos sisällöllisesti lain 3 §:ssä säädettyä soveltamisalaa ja vastaako esitetty laajennus esityksen tavoitteita. Jatkossa laki kuntouttavasta työtoiminnasta tulisi työttömyysetuutta saavien osalta sovellettavaksi kuntouttavaan työtoimintaan ohjatulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitetulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. VM esittää arvioitavaksi, tulisiko 1 §:n muotoilua tältä osin tarkentaa lain 3 §:ää vastaavasti siten, että *”laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan toimeentulotukea saavan tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettuun monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ohjatun henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla”*.

Esitetyn 3 §:n muutoksen myötä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyyden takia toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille. Ehto

perustuu kategoriseen aikarajaan, eikä jätä viranomaisille harkintavaltaa tilanteisiin, joissa suunnitelman laatiminen on ilmeisen tarpeetonta. VM esittää STM:n arvioitavaksi, tulisiko aktivointiehtoon liittyä jatkossa myös viranomaisten harkinta aktivointisuunnitelman laatimisen tarpeellisuudesta. Työvoimaviranomaisen ja sosiaalihuollon välinen yhteistyö voi perustua myös sosiaalihuoltolain 41 §:n mukaiseen yhteistyöhön.

VM kiinnittää huomiota myös siihen, että aktivointisuunnitelman päivittämiseen liittyvä 5.1 §:n sääntely on nähty alueilla epätarkoituksenmukaisena. VM esittää pohdittavaksi, tulisiko myös edellä mainittuun sääntelyyn lisätä viranomaisen harkintaa siitä, onko aktivointisuunnitelman päivittämistä tarkoituksenmukaista jatkaa kaikissa tilanteissa siihen asti, että työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettu työssäoloehto on täyttynyt. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 ja 5 §:n sääntelyä joustavoittamalla voitaisiin edelleen kehittää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä paremmin asiakkaiden yksilöllistä tarvetta vastaavaksi.

VM:n näkemyksen mukaan esitykseen olisi perusteltua lisätä siirtymäsäännös, joka selkeyttäisi tilannetta niiden työttömyysturvaa saavien asiakkaiden osalta, jotka ovat aktivointiehdon piirissä lain tullessa voimaan.

Esityksen vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen viranomaisvaikutukset ovat monitahoisia ja osin vaikeasti ennustettavia, sillä samanaikaisesti on valmistelussa useita lainsäädäntöhankkeita, jotka tulevat vaikuttamaan palvelujärjestelmän toimintaan. VM pitää tarpeellisena, että esityksessä kuvattaisiin tarkemmin esityksen yhteisvaikutuksia työttömyysturvalakiin ja työnhakijan palveluprosessiin sekä yleistukeen ja toimeentulotukeen liittyvien uudistusten osalta.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan aktivointiehtoon esitettyjen muutosten myötä aktivointisuunnitelmiin käytettävän ajan arvioidaan vähenevän yhteensä noin 137 340 tuntia (2,82 h/suunnitelma). VM arvioi, että aktivointisuunnitelmien päivittämisen osalta käytetty työaika on todennäköisesti pienempi. Mahdollisuuksien mukaan laskelmissa tulisi huomioida myös muut kustannukset kuin henkilöstön palkkakustannukset (esim. tilat, laitteet, hallinto).

Säästövaikutukset on määritetty sosiaalityöntekijän palkkakustannusten mukaisesti. VM nostaa esiin, että sosiaalityöntekijöiden ohella myös sosiaaliohjaajat laativat aktivointisuunnitelmia, joten taloudellisissa vaikutuksissa tulisi huomioida laskelmien pohjana osin myös matalammat palkkakustannukset. Vastavuoroisesti monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän arvioidaan kasvavan 40 prosenttia. Myös tämän taloudellisen vaikutuksen osalta tulisi tunnistaa sosiaaliohjaajien rooli suunnitelmien laatimisessa, jotta taloudelliset vaikutukset vastaisivat hyvinvointialueiden käytäntöjä.

Esityksellä ei ole arvioitu olevan vaikutuksia kuntien työvoimaviranomaisten resurssitarpeisiin, eikä esitys siten merkittävästi lisää tai vähennä kuntien kustannuksia. VM kiinnittää huomiota siihen, että taloudellisten vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu Kelan näkökulmaa määrällisesti lisääntyvien monialaisten työllisyysuunnitelmien laatimisessa.

Esityksen mukaan muutosten taloudellisten vaikutusten arvioon liittyy merkittävää epävarmuutta. Mikäli valmistelun edetessä todetaan, että esityksellä ei tavoiteta sille asetettuja julkista taloutta tasapainottavia tavoitteita, VM esittää, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin esitystä täydentäviä ratkaisuja, kuten 18 §:ssä säädetystä kuntouttavan työtoiminnan matkakorvauksesta luopumista.

Esityksen mukaan hyvinvointialueiden laskennallisen rahoituksen alentaminen voidaan kohdentaa kaikkiin rahoituksen aluekohtaisiin määräytymistekijöihin tai kohdentaa muutoksesta aiheutuva rahoituksen vähennys esimerkiksi sosiaalihuollon kriteereille. VM pitää perusteltuna, että rahoituksen alentamisessa huomioitaisiin erityisesti sosiaalihuollon palvelutarvekerroin, sillä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain soveltamisalaan kuuluvilla asiakkailla korostuu sosiaalihuollon palvelujen tarve. VM pitää myös tarpeellisena, että esityksen yhteyttä valtion talousarvioesitykseen tarkennetaan eduskunnalle annettavaan esitykseen.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

VM pitää tärkeänä, että syksyllä 2025 käynnistyvässä sosiaalihuollon palvelu-uudistusta ja työllistämistä edistävien sosiaalipalvelujen uudistamista valmisteleavassa työssä jatketaan päällekkäisen ja epätarkoituksenmukaisen sääntelyn purkamista.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/13128/2025-VM-48

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: